

Montessori Yönteminin Etkliliği*

Efficiency of Montessori Method

Emine ERATAY**

Özet: Bu araştırmanın amacı engelli ve engelli olmayan okulöncesi çocuklarında Montessori yönteminin etkililiğinin araştırılmasıdır.

Bu amaçla Avrupa Birliği tarafından finanse edilen “Okulöncesi Dönemde Engelli ve Engelli Olmayan Çocuklar için Kaynaştırma Projesi” kapsamında bir hiperaktif, biri otistik tanısı konmuş ve 13’ü engelli olmayan olmak üzere toplam 15 çocuk araştırma kapsamına alınmış ve iki ay süresince Montessori eğitimi uygulanmıştır. Deneysel tek gruplu öntest-sontest modeli ile desenlenen çalışmanın başlangıcında ve sonunda çocuklara Descoedres’in Lügatçe Testi, Lügatçe ve Dil Testi, Peabody Resim Kelime Testi ve Denver II Gelişimsel Tarama Testi uygulanmış ve iki ay süresince günlük gözlemler kaydedilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre Descoedres’in Lügatçe Testi, Lügatçe ve Dil Testi, Peabody Resim Kelime Testi öntest-sontest t testi sonuçları arasında anlamlı farklara rastlanırken; Denver II Gelişimsel Tarama Testi öntest sonuçlarında engelli olmayan çocukların 10’u normal, 3’ü şüpheli bulunurken; hiperaktif çocuğun sonucu anormal, otistik çocuğun sonucu ise test edilemez olarak bulunmuştur. Denver II Gelişimsel Tarama Testi sontest sonuçlarında engelli olmayan çocukların tümünün test sonuçları normal olarak bulunmuş ve ileri maddeleri gerçekleştirdikleri gözlenmiş; hiperaktif çocuğun test sonucu normal olarak bulunmuş; otistik çocuğun ise kişisel-sosyal ve ince ve kaba motor becerilerde yaşına uygun gelişim düzeyine ulaştığı, dil maddelerinin bazılarını gerçekleştirdiği, bazılarını gerçekleştirmediği görülmüştür. İki ay süresince yapılan günlük gözlemler sonucunda hiperaktif ve otistik çocukta başlangıçta aşırı hareketlilik, dikkat dağınıklığı, huzursuzluk, yönergeleri takip etmeme, sık sık ağlama, küsme ve saldırganlık gözlenirken; Montessori eğitiminin sonucunda bu davranışların önemli ölçüde azaldığı sonucuna varılmıştır. Engelli ve engelli olmayan çocuklarda bu sonuçların alınması Montessori yönteminin etkili olduğu izlenimini vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Montessori yöntemi, kaynaştırma eğitimi.

Abstract: The aim of this study is to examine the efficiency of Montessori Method in disabled and nondisabled preschool children.

For this purpose, a total of 15 children, consisting of one hyperactive child, one child diagnosed with autism and 13 non-disabled children under “Inclusive Project for Disabled and Nondisabled Preschoolers” financed by European Union has been included into the study and they have been given Montessori education for a period of two months. Descoedres Dictionary Test, Dictionary and Language Test, Peabody Picture Word Test and Denver II Developmental Scanning Test have been applied to the children in the beginning and end of the study, which was designed with an experimental single group pretest – final test model, and daily observations have been made for two months.

According to the results of this study, a meaningful difference has been reported between the pretest – final test t test results of Descoedres Dictionary Test, Dictionary and Language Test, Peabody Picture Word Test while pretest results of Denver II Developmental Scanning Test showed that 10 of nondisabled children were normal and 3 of them were found to be questionable, and the result of the hyperactive child was reported as abnormal while the result of the autistic child was found as being untestable. In terms of the final test results for Denver II Developmental Scanning Test, test results of all of the nondisabled children were reported as normal and they were observed to be capable of achieving advanced articles; the test result of the hyperactive child was found to be normal while the autistic child was observed to have reached development level in conformity with his/her age in terms of personal- social and fine and gross motor skills and that this child could achieve some of the language articles while failing in others. As a result of the daily observations made for a period of two months, excessive activity, aprosexia, anxiety, and failure in following directives, frequent crying, being offended and aggression were observed initially in hyperactive and autistic children while such behaviors were reported to be reduced significantly after the Montessori education. Achievement of such results in disabled and nondisabled children gives the impression that Montessori Method is efficient.

Key words: Montessori method, inclusive education.

* 19. Ulusal Özel Eğitim Kongresinde poster bildiri olarak sunulmuştur. Marmaris, 22-24 Ekim 2009

** Yrd. Doç. Dr. Emine Eratay, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, emineeratay@superonline.com

Giriş

Dr. Maria Montessori yoğun ve zor geçen altı yıllık tıp eğitimi sonunda 1896'da 26 yaşında, İtalya'da tıp dalında derece kazanan ilk kadın olmuş, Berlin'de feminist bir konferansta kadınlara erkeklerle eşit ücret verilmesi konusunda konuşma yapmış; konuşması tüm gazetelerde yayımlanmıştır. Feminist çalışmalarının yanı sıra mesleğin de hızla gelişen Maria ruh sağlığı bozuk olan insanlarla ve ruhsal özürlü çocuklarla da ilgilenmiştir (Pollard, 1996).

Doktora tezini bitiren Montessori, Roma Üniversitesi'nin psikiyatri kliniğindeki araştırma çalışmalarını sürdürmüş ve gönüllü asistan olmuş; ona klinikte tedavi için Roma'daki akıl hastanelerini ziyaret etme görevi verilmiştir. Akıl hastanelerinde, aile ya da okulda bulundurulmayan ve onlara göre resmi kurumlar olmadığı için akıl hastanelerinde barındırılan zihinsel engelli çocukları görmüştür. O dönemde zihinsel engelli çocuklar taş kesilmiş katatonların, suç işlemiş akıl hastalarının arasında sefalet içinde bir odaya mahkûmlar gibi kapatılmış durumdadır. Bu çocuklar birbirleri dışında kimseyi görmeyen, hiçbir şey yapmayan, havaya bakıp uyuyan ve bakıcı kadının getirdiği yemeği yiyen; yemeğin ardından kendini yere atan ve pis ekmek parçalarını kapmaya çalışan çocuklardır. Montessori çocukları gözlemlemiş, onları dinlemiş ve ekmekleri kapmaya çalışan, bunları ellerinde ezen ve ağızlarında oynatan çocuklar hakkında düşünmeye başlamıştır. Bu gözlemler sonucunda çocukların ekmeğe değil, deneyime aç olduklarını anlar. Çocuklar çevrelerinde dokunabilecekleri, hissedebilecekleri, ellerini, gözlerini çalıştırabilecekleri bir şey olmadığından ellerine geçen tek oyuncuğa saldırmaktadırlar. Montessori'ye göre bu çocukların akılları tamamen kullanılmaz durumda değildir; kullanılmamaktadır. Yani uyarı bulduklarında tepki verebileceklerini düşünmektedir. Sürekli bu çocukları düşünen Montessori bu çocukların bir kaçını tedavi için kliniğe getirir ve zihinsel engelli çocuklar hakkında Itard ve Sequin'in yapıtlarına ulaşarak bilgi edinir. Bu bilgiler ışığında zihinsel engelli ve psikolojik bozukluğu olan çocukların eğitimi ve öğretimi için özel eğitim okullarının gerekliliği kanısına varmıştır. Kendi düşüncelerini çeşitli kongrelerde bildiri olarak sunan Montessori'nin görüşleri tıp ve eğitim bilimlerinde desteklenip ilk zihinsel engelliler okullarının kurulması gerekliliği konusunda önemli bir adımı oluşturmuştur. Bu sayede daha sonraları normal çocuklar için yapacağı çalışmaların da temelleri atılmıştır. Önce duyuların ve böylece zekânın eğitimini savunmuştur (Çakıroğlu Wilbrandt, 2008; Çakıroğlu Wilbrandt, Aydoğan, Kılınç, 2008).

Itard ve Sequin'in Fransa'da zihin engelli çocuklar üzerinde yaptığı çalışmalarını inceleyen Montessori, bu incelemelerin etkisiyle zihin engelli çocukların tıptan çok eğitimin konusu olduğu sonucuna varmış, bu

görüşü savunmuş ve bunu kanıtlamak için az gelişmiş çocukları sınava hazırlamıştır. Bu çocukların sınavda başarı göstermesi herkesi şaşırtmış ve alınan sonuç Montessori'nin savını kanıtlamıştır. Böylelikle zihin engelli çocuklar sistemli çalışmalar yapıldığında onların da normaller düzeyinde başarılı oldukları görülmüştür. 1897 yılında Roma'da Montessori tarafından zihin engelli çocukların iyileştirilmesi için Orthophreniç okulu açılmış ve bu okul bizzat kendisi tarafından yönetilmiştir (Çağlar, 1979).

Montessori okulunda tıp, eğitim ve antropoloji eğitiminden öğrendiklerini Sequin, Frobel ve Sergi'nin yöntemlerine kadar tüm bilgileri uygulamıştır. Montessori iki uygulama yılı sonunda kendi metodunu geliştirmiştir. Çeşitli renkler ve şekillerden oluşan Montessori materyalleri dünyanın her yerinde büyük rağbet görmüş ve yaygın bir eğitim aracı olarak kullanılmıştır. 1977 yılında Münih'te yapılan Montessori yönteminin zihin engelli çocukların eğitiminde yeni uygulamalar konulu dünya çapındaki seminerde bu yöntemin çok başarılı sonuçlar verdiği ve yaygın bir şekilde kullanılması kabul edilmiştir (Çakıroğlu Wilbrandt, 2008; Çağlar, 1979).

Montessori'ye göre; ana rahminde gelişim sürecini tamamlayıp dünyaya gelen bebek, 0-3 yaş arasında "ruhsal embriyo"dur. Küçük çocukta bilinçsiz bir zihinsel aşama vardır ve bu "emici zihin" olarak adlandırılır. Emici zihin istekli bir çabayla değil, duyarlı dönem olarak adlandırılan iç duyarlılıkların rehberliğine göre kurulur ve bu duyarlılıklar sadece belirli bir zaman için sürer (Korkmaz, 2006). Zihin engelli çocuklar için açtığı okulda çocukların tüm hizmetlerini kendilerine yaptırın Montessori onları daima etkin kılarak bir şey yapmalarını sağlamıştır. Onun eğitiminde uyguladığı ilkeler şu şekilde sıralanabilir:

- ✓ Çocuğu serbest bırakmak,
- ✓ Yönsmelerini açıklamasına olanak vermek,
- ✓ Çeşitli oyuncaklar vererek ilgilerine göre oynamalarını sağlamak,
- ✓ Bu oyuncaklar ve parçalardan bir şeyler yapmasına olanak vermek ve oynarken gözlemek,
- ✓ Kendi kendini anlamasına, eğitmesine ve geliştirmesine olanak hazırlamak,
- ✓ Çocuğa ilgilendiği işi yaptırmak, çocuğun ilgisini zenginleştirmek,
- ✓ Çocuğun sürekli olarak etkin olmasını sağlamak,
- ✓ Çocuğun kendi hizmetlerini kendine yaptırmak, onları bağımsız yaşamaya yeterli kılmak (Çağlar, 1979).

Dünyada yaygın olan Montessori eğitiminin Türkiye'deki gelişimine baktığımızda 60'lı yıllarda başladığı çalışmalarıyla Montessori metodunun öncüsü

Güler Yücel'i görüyoruz. Yücel 70'lerde İstanbul Üniversitesi Çapa Çocuk Psikiyatrisi Bölümü'nde Montessori metodunun uygulandığı tedavi bölümünün oluşturulmasında yer almış ve Montessori'nin Türkçeye çevrilmiş tek kitabı olan "The Secret of Childhood"un çevirmenliğini yapmıştır. Metodun Türkiye'de zihin engelli çocuklarda uygulanması 70'lerde başlamış, 90'ların sonuna dek gelmiştir. Montessori metodunun yaygınlaşmamasının nedenleri Türkiye'de alternatif eğitime ilgisizlik ve Montessori metoduna kayıtsızlık ve bu konuda yapılan bilimsel çalışmaların azlığıdır (Kormaz, 2006).

Literatür incelendiğinde Montessori eğitimi ile ilgili aşağıdaki çalışmalara rastlanılmıştır;

Temel (2005)'e göre okul öncesi eğitimde yeni yaklaşımlarda Reggio Emilia yaklaşımı, Açık Eğitim Yaklaşımı yanı sıra Montessori yaklaşımı da yer almaktadır. Köksal Akyol ve Oğuz (2005)'ün Millî Eğitim Bakanlığı 2002, 36-72 Aylık Çocuklar için Okul Öncesi Programı ile Montessori Yaklaşımı Arasındaki Benzerlikler çalışmasında; 1994 yılından itibaren uygulanan program hakkında uzmanlardan ve uygulamacılardan gelen geri bildirimler, toplumun değişen gereksinimleri ve çağdaş çocuk eğitime yönelik yaklaşımlar dikkate alınarak 2002 36-72 Aylık Çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programı oluşturulurken çağdaş çocuk eğitime yönelik yaklaşımlar içerisinde Montessori yaklaşımının da yer alması gerektiği savunulmuştur. Shipley ve Oborn (1996), okul öncesinde Head Start, Montessori, devlet ve özel okul uygulamalarında Montessori eğitiminin etkili olduğunu saptamış ve bir model geliştirmişlerdir. Geliştirdikleri modelde; a) aile katılımı için servislerle bağlantı, b) etkili öğretmen eğitimi, c) ilkökul rutinine katılım ve devlet okulu binasına eklenme, d) kreş ve anaokulu programlarında bağlantı olması şeklinde dört özellik belirlemişlerdir. Tzuo (2007), çocukların özgürce seçim yapmalarında Montessori materyallerinin önemli olduğu, çocuğun kendi kendine öğrenebilme gücüne sahip olduğu ve Montessori eğitiminin öğretmenin rolünü tamamlayan bir örnek olduğu görüşündedir. McCarthy (2007) ise çocuklara ev ödevleriyle değil Montessori eğitimiyle coşkun bir şekilde ilham verildiği ve öğrencilerin okul yaşamı dışında da daha yaratıcı oldukları görüşündedir. Martin (2004) Montessori eğitiminin iyi bir alternatif eğitim olduğu görüşündedir.

Montessori eğitiminin olumlu etkilerine pek çok araştırmada rastlanılmıştır: San Francisco Acumen Solutions Sosyal Sorumluluk Programı kapsamında düşük gelirli ailelerin çocuklarının devam ettiği Montessori Okulu'nda kurulan teknoloji ağında eski öğrenciler, sınıf görev çizelgeleri, aile profili, öğrenciler için aktiviteler, acil iletişim bilgileri ve aşılar için datalar oluşturulmuş, okul programının iletişim bakımından etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Business Center, 2010). New York'taki Caedmon

Okulu'nda 6 aylık projede Montessori eğitiminin öğretmen ve öğrenci gereksinimlerine cevap verdiği, ailelerin projede gönüllü olduğu ve binanın dizaynında görev aldıkları bildirilmiştir. Hope Gazza (2009) açtığı Montessori okulunun hedeflerinde çocukların bireysel gereksinimlerine cevap verildiği, programın amacına ulaştığı; çocuklarda öğrenmeye, çevreye karşı bir sevgi oluştuğu, çocukların ileriki öğrenme süreçlerinde de başarılı oldukları ve topluma katkı sağladıkları, bağımsız çalışmayı öğrenerek konsantrasyonlarının geliştiği, paylaşmayı öğrendikleri, yaratıcılıklarının geliştiği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca okulda öğretmenlerin öğrenciyle saygı, nezaket, güven ve dürüst bir şekilde ilişki kurduğu, çocukların daha barışçıl, kendiliğinden saygılı olduklarını gözlemiştir. Hope Gazza bu programın bireyselleştirilmiş eğitim olanağı sunan, eğitimde mükemmelliği arayan başarılı bir model olduğunu düşünmektedir. Kuzeybatı Washington'da bir Montessori okulunda çocukların çok mutlu oldukları ve sık sık okuldan sesli gülmelerin yükseldiği görülmüştür (Noise & Vibration Bulletin, 2009).

Lillard (2008) Milwaukee'de şehir merkezinde bir kamu Montessori okuluna devam eden çocuklar ile geleneksel okullara devam eden çocukların kıyaslandığı çalışmanın sonuçlarında, Montessori eğitiminin çocuklarda daha iyi sosyal ve ekonomik becerilere yol açtığı; Montessori eğitiminin tam anlamıyla uygulandığı okullarda sosyal akademik becerilerin beslediği sonucuna varılmıştır.

Glenn (2003), örneklemini Franciscan Montessori Early School'da okuyan öğrencilerin oluşturduğu 18 yıl süren boylamsal araştırmasında Montessori eğitiminin etkilerini değerlendirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Montessori eğitimi alan öğrencilerin hayat boyu öğrenme, aktif olarak bilgiyi araştırma, deneysel öğrenme, gruplarda daha iyi paylaşımcı çalışma, öz-yönetimli öğrenme, tolerans ve açık fikirlilik, özgüven, konuşmadan önce düşünme ve etkili karar verme, sabırlılık ve sakinlik, sosyal ve çevresel farkındalık alanlarında daha iyi oldukları saptanmıştır. Ayrıca Montessori eğitiminin bağımsızlığı, hayat boyu öğrenmeyi, yarışmadan çok işbirliğini, ezberden çok anlamayı, özyönetim ve kavrama yeteneğini artırdığı sonucuna varılmıştır. Montessori öğrencilerinin Montessori eğitimini takdir ettikleri araştırmanın başka bir sonucudur.

Ohtoshi, Muraki ve Takada (2008) Montessori eğitimi alan 36-83 aylar arasındaki 63'ü erkek, 81'i kız olmak üzere 144 çocuğun düğme ilikleme ve çözme aktivitelerinin yaş ve cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp, farklılaşmadığını incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre düğme ilikleme ve çözmenin cinsiyete göre farklılaşmadığı, yaşa göre düğme çözmenin 4 yaşında, iliklemenin 5 yaşa dek azaldığını; 6 yaşında ince motor becerilerin kazanıldığını saptamışlardır.

Koçyiğit ve Kayılı (2009), Montessori yöntemi ile eğitim alan ve normal müfredat ile eğitim alan anaokulu çocuklarının sosyal becerilerini karşıladıkları çalışmalarında Montessori yöntemiyle eğitim alan anaokulu öğrencilerinin normal müfredata göre eğitim alan anasınıfı öğrencilerinden Anasınıfı ve Anaokulu Davranış Ölçeği'nin sosyal işbirliği, sosyal etkileşim ve sosyal bağımsızlık alt boyut puanlarında anlamlı düzeyde farklılık olduğu ve sosyal beceriler yönünden iki grup çocuğun farklılaştığını saptamışlardır.

Rule ve Welch (2008), Montessori yönteminde öğrencilere obje kutusu kullanımıyla kelimelerin farklı anlamlarının öğretimini geliştirmiş, çalışmanın çocukların düşünme ve iletişim becerilerini geliştirdiğini saptamışlardır. Jacobson (2007) bu yöntemle öğretmen ve ailelerin daha mutlu olduğu, çocukların programla kucaklaştığı, eleştirel düşünme, kelime tanıma, matematikte problem çözme ve sosyal becerilerde diğer eğitim programlarından daha başarılı olduklarını gözlemiştir. Wills (2006), diğer araştırmalara paralel olarak Montessori okullarındaki öğrencilerin geleneksel okullara nazaran akademik ve sosyal becerilerde özellikle okuma ve matematikte daha başarılı olduklarını, daha yaratıcı ve komplike cümleler kurduklarını, sosyal problemlere yönelik soruları daha iyi cevapladıklarını ve test sınavına alışık olmamalarına rağmen test sonuçlarının daha iyi olduğunu saptamıştır. Bower (2006) ise bu eğitimin okuma becerileri ve sosyal problemleri çözmenin yanı sıra, daha yaratıcı ve kompleks cümle kurmada ve işbirlikçi oyunda etkili olduğunu vurgulamaktadır.

Cossentino (2006), Montessori okulundaki eğitimin bilişsel, sosyal, ahlaki, büyük-küçük kas gelişimini, özbakım ve iş becerilerini geliştirdiğini saptamıştır. Caedman Okul Raporunda (2010) ise Montessori okulunun öğretmen ve öğrenci gereksinimlerine cevap verdiği, 6 ayda tamamlanan projede ailelerin de gönüllü olduğu bildirilmiştir.

Soundy (2003), Montessori okulu erken çocukluk programlarında okuma-yazma çalışmalarını incelemiş, düşünme ve okuryazarlık arasında ilişki olduğunu ve bu okuldaki çocukların dil kullanımında daha iyi olduklarını saptamıştır. Soundy çocukların dili kullanmadaki başarılarını kendi konularını, hayal ya da gerçek dünyayı rahatlıkla keşfetmelerinde, dile arzu edilir bir bakış açısı kazanmalarına, konuşma, şarkı, ritimler, hikâyeler, hayali oyunla özgürce kendiliğinden dilde gelişme sağlamalarına, programda öğretici materyallerin dili ve okuryazarlığı geliştirmesine, başarılı okuma-yazma deneyimi yaşamalarına, programın dinleme deneyimi sağlamanın yanı sıra yetişkin ve akranlarla etkileşim ve dilsel uyarı sağlmasına bağlamaktadırlar.

Montessori yönteminin etkililiğine ruhsal rahatsızlığı, akıl hastalığı ve Alzheimer hastalarının tedavisinde de rastlanmıştır. Lin, Yang, Kao, Wu, Tang ve Lin (2009) ruhsal rahatsızlığı olanlarda sıkıntı,

heyecan ve saldırganlığı azaltmak için Montessori aktivitelerinin hastalara olumlu etkisi olduğunu; Zinn (2005) ve Bruck (2001) Ohio Beachwood'da Menorah Park Hastanesindeki akıl hastalarına ve Alzheimer ünitesindeki hastalara The Myers Araştırma Enstitüsü ve Dr. Camp işbirliği ile Montessori temelli aktiviteler uygulamanın hastaların tedavisinde bireyselleşmeye izin verdiğini, her hastanın biricikliği ve kapasitesine uygun katılım sağladığı ve aktivitelerin uygulandığı hastalarda anksiyete, hayal kırıklığı ve kavganın gözlenmediğini saptamışlardır. Montessori temelli aktiviteler ABD'de 100'den fazla kurumda, bunun yanı sıra Kanada, İspanya, Japonya ve Çin'de uygulanmış ve bu ülkelerin dillerine çevrilmiştir (Zinn, 2005).

Montessori yönteminin uygulandığı okullarda başarılı projeler gerçekleştirilmiştir. Denver Colorado'daki bir Montessori okulunda Zambiya'daki Imwiko okullarındaki sıtma problemine çözüm aramışlardır. Bunun için sıtma kontrol programı organize etmişler. Bu ülkedeki çocuklara sıtmadan korunmak için parasal yardım sağlamışlar ve gerekli önlemleri almışlardır (Wheeler, 2010). Chesterfield Montessori Okulu Raporu'nda (2007) ise bu okuldaki çocukların okulun bahçesinde tohum ektikleri, meyve-sebze yetiştirdikleri, ailelerin de gönüllü olarak katıldığı projede bu yolla okula maddi destek sağlandığı belirtilmiştir.

Montessori yöntemine öğretmenlerin gözlem ve görüşleri doğrultusunda baktığımızda; Fernandez (2007), Montessori eğitimini öğretmenlerin oryantasyon ve gelişimlerinin yanı sıra, okulların özelliklerine göre dizayn edilmiş değerli bir program olarak nitelendirmektedir. Soundy (2009)'nin öğretmen görüşlerini aldığı çalışmada; Montessori programının öğretmenlerin inaç ve davranışlarını değiştirdiği, 3-6 yaş çocukları için programın pozitif etkisine inandıklarını, Montessori araçlarının çocuğun hayal gücünü gerçek dünyadaki deneyimlerle geliştirdiğini, pratik yaşam aktivitelerini sunduğunu, rol oynamaya teşvik ettiğini, çocukların duygularını fark edip akranlarından görsel-işitsel uyarı alıp daha yaratıcı olduğunu saptamıştır. Ayrıca öğretmenler gözlemlerinde programın çocuklarda dil farkındalığı yarattığı, dolayısıyla dil gelişimi ve motor gelişimi desteklediğini ve okumayı geliştirdiğini belirtmişlerdir. Oliver (2006), Delaware'deki Montessori okulunda çalışırken bu programın çocukların bireysel özelliklerine ve farkındalıklarına cevap veren, çocukların kendi adımlarını atmasını ve sınıf içinde özgürce seçim yapmasına olanak veren bir program olduğunu ifade etmektedir. Montessori sınıflarında gözlem yapan Sykses (2006) ise sınıflarda derin konsantrasyon sağlandığını gözlemiştir.

Crain (2004), Montessori okulunda aileler ve öğretmenlerin eğitimden hoşnut olduklarını, eğitimin kültürel etkileşim, üretim, etkililik, sağlık gelişimi ve doğruluk sağladığı, çocukların güçlerini geliştirdiği,

özgürce seçim yaptıkları ve güvenmeyi öğrendiklerini saptamıştır.

Malm (2004) ise Montessori öğretmenlerinin görüşlerini aldığı çalışmada öğretmenlerin hayatının değiştiğini, onları motive ettiğini, materyalleri çok beğendiklerini ve uygun bulduklarını saptamıştır. Uygulanan programda öğretmen ve öğrenciler tatmin olmuş, eğitimde konsantrasyon sağlanmış, çocuklara özgürlük, sorumluluk ve motivasyon kazandırılmıştır. Aileler de eğitimden son derece memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Montessori materyallerini inceleyen iki çalışmaya rastlanmıştır. Cosgrove ve Ballou (2006), Montessori duyu materyallerinin çocukların duygularını ifadeye yardımcı olduğu, iyileştirici bir süreç yarattığı; bunun yanı sıra Montessori ve Addlerian teknikleri arasında paralellik olduğu sonucuna; Marshall (2005) ise Montessori materyallerinin çocuklara güzel, sıcak bir yer hazırladığı, çocukların kendilerini daha iyi hissetmelerini sağladığı ve öğretmen ve çocuklar arasında sevgi ve güven ortamı sağlandığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Montessori yöntemi ile ilgili makalelerin oranını inceleyen bir çalışmaya rastlanmıştır. Walsh ve Petty (2007), 1995-2005 yılları arasında Montessori yaklaşımına ilişkin % 14 oranında makale olduğunu saptamış ve bu makalelerin en çok 2000-2005 yılları arasında olduğu, çalışmada en çok Head Start yaklaşımına yönelik makalelere rastlanırken, Montessori makalelerinin sınırlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Yapılan çalışmalarda Montessori eğitiminin pozitif etkileri, Montessori materyalleri, Montessori öğretmenlerinin gözlem ve görüşlerine, Montessori okullarındaki projelere rastlanılmıştır. Bu araştırmanın gereksinimi Türkiye’de sınırlı sayıda olan Montessori yönteminin etkililiğine ilişkin çalışmalara bir yenisini eklemek, yöntemin etkililiğine ilişkin mevcut çalışmaları yinelemektir. Bu araştırma dünyaca kabul edilmiş bu yöntemin Türkiye’de uygulanması ve sonuçlarının incelenmesi açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Montessori eğitiminin engelli ve engelli olmayan anaokulu çocuklarının dil, kişisel-sosyal, ince ve kaba motor gelişim alanlarındaki etkisinin belirlenmesidir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır. Montessori eğitimi alan engelli ve engelli olmayan anaokulu çocuklarının;

- Dil,
- Kişisel-sosyal,
- İnce motor,
- Kaba motor; gelişim alanlarında fark gözlenmekte midir?

Sınırlılıklar

Araştırma 2008-2009 bahar dönemi, iki ay süreli Montessori eğitimi; bu eğitimi alan 13’ü engelli olmayan; biri otistik, biri hiperaktif tanısı konmuş iki engelli çocuk olmak üzere toplam 15 çocuk ile sınırlıdır.

Varsayımlar

Araştırma kapsamındaki engelli ve engelli olmayan çocukların araştırmaya gönüllü katıldıkları varsayılmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma tek grup öntest-sontest modelinde desenlenmiştir.

Tek grup öntest-sontest modelinde gelişigüzel seçilmiş bir gruba bağımsız değişken uygulanır. Hem deney öncesi (öntest), hem de deney sonrası (sontest) ölçmeler vardır (Karasar, 1991).

Çalışma Grubu

Okulöncesi dönemde engelli ve engelli olmayan çocuklar için kaynaştırma eğitimi projesi kapsamında yaşları 3-6 yaş arasında değişen 13’ü engelli olmayan; bir otistik, biri hiperaktif tanısı almış iki engelli çocuk olmak üzere 15 çocuktan oluşmaktadır. Anaokulu çocuklarına verilen iki aylık eğitim öncesinde Montessori eğitimcileri bir ay eğitim almışlardır. Araştırmacı, Bolu ilinden bir grup anaokulu öğretmeni, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalındaki son sınıf öğrencileri ve özel eğitim bölümü öğrencileri Şubat tatilinde bir aylık eğitimin ardından iki aylık çocuklara verilen Montessori eğitimine katılmışlardır.

Veri Toplama Araçları

1) Descoedres Dil Testi-DDT (Descoedres Dictionary Test)

Asıl formu Fransızca olan test A. Descoedres tarafından geliştirilmiş, Refia Uğurel-Şemin tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Çocukların günlük kelime bilgisini ölçen bir test olup, dört-altı yaşlar arasındaki çocuklara uygulanabilen ve uygulamada zaman sınırlaması olmayan, dokuz alt boyuttan oluşan ve her doğru cevaba 1 puan verilen bir testtir. Testin alt boyutları; objeli ve resimli zıt ilişkiler, tamamlama, sayıların tekrarı, meslekler, maddeler, objesiz zıt ilişkiler, on rengin adını söyleme, 12 mastar ve lügatçe şeklindedir (Öner, 1997).

2) Lügatçe ve Dil Testi-LDT (Dictionary and Language Test)

Asıl formu Fransızca olan test N. Limbosch ve C. Wolf tarafından tombala oyunu örneğine göre 4-7 yaş çocukları için düzenlenmiş, Refia Uğurel-Şemin tarafından Türkçeye çevrilmiş ve Türk kültürüne uymayan objelerin resmi değiştirilmiştir. Dil ve kelime bilgisini değerlendiren test, aynı zamanda çocuğun kendisine sorulana tam, kesin ve doğru olarak cevap verme gücüne sahip olup olmadığını ölçmektedir. Uygulanmasında zaman sınırlaması olmayan testin 42 maddeden oluşan resimleri isimlendirme ve 10 resmi kullanışlarına göre tanımlama olmak üzere iki alt testi bulunmaktadır (Öner, 1997).

3) Peabody Resim Kelime Testi

Özel hazırlık gerektirmeyen bir test olup, testi uygulayacak kişinin testteki her kelimenin söylenişini bilmesi, testin verilmesine ait tüm bilgileri öğrenmesi gerekmektedir. 100 karttan oluşan Peabody Resim Kelime Testinin puanlamasında ham puan tüm doğru yanıtların toplanmasıyla hesaplanır. (MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı).

4) Denver II Gelişimsel Tarama Testi

Güvenilir ve geçerliliği bilinen, uygulama ve öğrenilme kolaylığı olan, 5-15 dakika gibi kısa sürede verilebilen, Türk toplumuna uyarlanmış ve standardize edilmiş bir testtir. Denver II kişisel-sosyal, ince motor-uyumsal, dil ve kaba motor olmak üzere dört bölümde toplanmış 116 maddeden oluşmakta olup, 0-6 yaş çocukları için düzenlenmiştir. Test çocuğun yaşına uygun bir takım becerileri değerlendirerek, belirti vermeyen gelişimsel sorunları taramada, kuşkulu durumları nesnel bir ölçütle doğrulamada ve gelişimsel açıdan risk altındaki çocukları izlemede değerlidir. Çocuğun bir takım işlevlerdeki becerisini yaşlıları ile karşılaştırmaktadır (Anlar ve Yalaz, 1990).

Verilerin Analizi

Descouedres'in Lügatçe Testi, Lügatçe ve Dil Testi, Peabody Resim Kelime Testlerinin öntest-sontest sonuçlarına t testi uygulanmış, Denver II Gelişimsel Tarama Testi Excel programıyla değerlendirilmiştir.

DeneySEL ve tarama çalışmalarında kullanılan t testi bağımlı değişken üzerinde etkisi araştırılan faktörün iki düzeyi vardır. Deneklerin farklı işlem koşullarında bulunduğu bu tür bir desende bağımlı değişkene ilişkin elde edilen iki puan (ölçüm) seti, birbirinden ilişkisizdir (Büyüköztürk, 2003).

Bulgular ve Tartışma

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiştir.

a) Montessori Eğitiminin Dil Gelişimine Etkisi

Tablo 1.

Örnekleme Dahil Edilen Çocukların Öntest - Sontest Ortalama Puanlarının t-Testi sonuçları

TESTLER	ÖLÇÜM	N	S	sd	t	P
Descouedres'in Lügatçe Testi	Öntest	15	42.64	28.88	16	4,97 .000
	Sontest	15	66.52	18.89		
Lügatçe ve Dil Testi	Öntest	15	37.11	25.00	16	4,12 .001
	Sontest	15	54.05	17.02		
Peabody Resim Kelime Testi	Öntest	15	58.11	16.91	16	7,12 .000
	Sontest	15	71.11	14.05		

Tablo 1'e göre üç testin öntest ve sontest puanları arasında fark anlamlı bulunmuştur.

b) Montessori eğitiminin Kişisel-Sosyal, İnce ve Kaba Motor Gelişimine Etkisi

Denver II Gelişimsel Tarama Testi sonuçlarına göre; Denver II Gelişimsel Tarama Testi öntest sonuçlarında engelli olmayan çocukların 10'u normal, 3'ü şüpheli olarak bulunurken; hiperaktif çocuğun sonucu anormal, otistik çocuğun sonucu ise test edilemez olarak bulunmuştur. İki aylık eğitim sonucunda Denver II testi son test sonuçlarında engelli olmayan çocukların tümünün test sonuçları (13 çocuk) normal olarak bulunmuş ve çocukların ileri maddeleri gerçekleştirdikleri saptanmıştır. Engelli çocuklardan hiperaktif çocuğun test sonucu normal olarak bulunmuş; otistik çocuğun ise kişisel-sosyal, ince ve kaba motor gelişiminde yaşına uygun gelişim düzeyine ulaştığı; dil maddelerinin bazılarını hâlâ gerçekleştiremezken, bazı maddeleri gerçekleştirdiği görülmüştür.

Gözlemlerin Sonucu: İki ay süresince alınan günlük gözlemler sonucunda hiperaktif ve otistik çocukta başlangıçta aşırı hareketlilik, dikkat dağınıklığı, huzursuzluk, yönergeleri takip etmeme, sık sık ağlama, sınıftan kaçma, küsme ve saldırganlık gözlenirken; iki aylık Montessori eğitimi sonucunda problem davranışların önemli ölçüde azaldığı sonucuna varılmıştır.

Engelli ve engelli olmayan çocuklarda iki ay gibi kısa sürede bu sonuçların alınması Montessori yönteminin etkili olduğu izlenimini vermektedir. Araştırma sonuçları Temel (2005) ve Köksal Akyol, Oğuz (2005)'un görüşlerini destekler niteliktedir.

Araştırma kapsamında engelli ve engelli olmayan çocukların dil, kişisel-sosyal, ince ve kaba motor becerilerinde gelişme kaydetmeleri Montessori eğitiminin onların bireysel gereksinimlerine cevap verdiği ve programın amacına ulaştığının bir göstergesidir. Bu bağlamda araştırma Hope Gazza (2009)'nın çalışmasını destekler niteliktedir. Araştırmadaki çocukların kişisel-sosyal becerilerinde gelişme kaydetmeleri aralarında sosyal işbirliği ve etkileşim olduğunu göstermektedir. Çocuklar yeni sosyal beceriler edinmişler ve sosyal farkındalık kazanmışlardır. Araştırmanın bu verisi Lillard (2008), Glenn (2003), Koçyiğit ve Kayılı (2009)'nin çalışmalarını destekler niteliktedir. Araştırmada sosyal gelişimde ve kelime testinde başarılı bir tablo çizmeleri, dil gelişiminde ilerleme kaydetmeleri Rule ve Welsh (2008), Wills (2006), Soundy (2003)'nin çalışmalarını destekler niteliktedir. Çocuklar yetişkin ve akranlarla etkileşim kurmuşlar ve dilsel uyarı almışlardır. Sonuçta dil kullanımında başarı kaydetmişlerdir.

Ruhsal rahatsızlığı olanlarda Montessori yöntemi ile sıkıntı, heyecan ve saldırganlığın azalması, yöntemin pozitif etkisinin olması, bu araştırmada öğretmen gözlemleri sonucu çocukların özellikle engelli çocukların aşırı hareketlilik, dikkat dağınıklığı, huzursuzluk, yönergeleri takip etmeme, sık sık ağlama, sınıftan kaçma ve saldırganlığın azalması verisiyle paralellik göstermektedir.

Araştırma Lin ve arkadaşları (2009), Zinn (2005), Bruck (2001)'un gözlemleriyle örtüşmektedir.

Bu araştırma okulöncesi dönemde engelli ve engelli olmayan çocuklar için kaynaştırma projesi kapsamındadır. Projede araştırmacı yazar da dahil Montessori eğitimi almış ve uygulamacı olmuştur. Araştırma bu yönüyle Fernandez (2007)'in öğretmenlerin oryantasyonu ve gelişimi için değerli bir çalışma olması görüşünü destekler niteliktedir.

Soundy (2009)'nin çocukların Montessori programı sonucunda dil farkındalığı sağlamaları, dil ve motor gelişimlerinde ilerleme kaydetmeleri, 3-6 yaş çocukları için pozitif etkili bir program olduğu sonucu, araştırmacının sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırma kapsamında engelli ve engelli olmayan çocuklar yer almıştır. Her iki grup çocuklarda da gelişim görülmesi programın çocukların bireysel özellik ve farklılıklarına cevap veren bir program olduğunu göstermektedir. Bu yönüyle araştırma Oliver (2006)'ın çalışmasını ve görüşlerini desteklemektedir. Araştırmada başlangıçta dikkat dağınıklığı gözlenirken, sonradan konsantrasyon sağlanması Sykes (2006)'in gözlemleriyle örtüşmektedir.

Araştırmada Montessori materyalleri kullanılmıştır. Çocuklarda başlangıçta aşırı hareketlilik, huzursuzluk, sık sık ağlama, küsme ve saldırganlık gözlenirken, sonraları bunların görülmemesi bir bakıma

iyileştirici bir sürece girdikleri izlenimini vermektedir. Bu yönüyle çalışma Cosgrove ve Ballou (2006), Marshall (2005)'in çalışmalarıyla paralellik göstermektedir.

Türkiye'de Montessori ile ilgili sınırlı çalışmaya rastlanması Walsh ve Petty (2007)'in verilerini kısmen desteklemektedir.

Sonuç, Yargı ve Öneriler

Okulöncesi dönemde engelli ve engelli olmayan çocuklar için kaynaştırma projesi kapsamında biri hiperaktif, biri otistik tanısı almış ve 13'ü engelli olmayan olmak üzere 3-6 yaş grubu toplam 15 çocuk araştırma kapsamına alınmıştır. Bu çocuklara iki ay süresince Montessori eğitimi uygulanmıştır. Deneysel tek gruplu öntest-sontest modeli ile desenlenen çalışmanın başlangıcında ve sonunda çocuklara Descoedres'in Lügatçe Testi, Lügatçe ve Dil Testi, Peabody Kelime Testi ve Denver II Gelişimsel Tarama Testi uygulanmış ve iki ay süresince günlük gözlemler kaydedilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre Descoedres'in Lügatçe Testi, Lügatçe ve Dil Testi, Peabody Resim Kelime Testi öntest-sontest t testi sonuçları arasında anlamlı farka rastlanırken; Denver II Gelişimsel Tarama Testi öntest sonuçlarında engelli olmayan çocukların 10'u normal, 3'ü şüpheli bulunurken; hiperaktif çocuğun sonucu anormal, otistik çocuğun sonucu ise test edilemez olarak bulunmuştur. Denver II Gelişimsel Tarama Testi sontest sonuçlarında engelli olmayan çocukların tümünün test sonuçları normal olarak bulunmuş ve ileri maddeleri gerçekleştirdikleri gözlenmiş; hiperaktif çocuğun test sonucu normal olarak bulunmuş; otistik çocuğun ise kişisel-sosyal ve ince ve kaba motor becerilerde yaşına uygun gelişim düzeyine ulaştığı, dil maddelerinin bazılarını gerçekleştirdiği, bazılarını gerçekleştiremediği görülmüştür. İki ay süresince yapılan günlük gözlemler sonucunda hiperaktif ve otistik çocukta başlangıçta aşırı hareketlilik, dikkat dağınıklığı, huzursuzluk, yönergeleri takip etmeme, sık sık ağlama, küsme ve saldırganlık gözlenirken; Montessori eğitiminin sonucunda bu davranışların önemli ölçüde azaldığı sonucuna varılmıştır. Engelli ve engelli olmayan çocuklarda bu sonuçların alınması Montessori yönteminin etkili olduğu izlenimini vermektedir. Araştırma Montessori eğitimi ile ilgili araştırmaların sonuçlarıyla benzeşmektedir.

Öneriler

Uygulamaya yönelik öneriler olarak; Montessori yönteminin yaygınlaşması, farklı engel gruplarının Montessori eğitimi alması, daha fazla sayıda Montessori eğitimcisinin yetişmesini;

İleri araştırmalara yönelik öneriler olarak da; Farklı engel gruplarının Montessori eğitimiyle kaynaştırılmasında Montessori yönteminin etkililiğinin araştırılmasını; nicel sonuçların yanı sıra nitel sonuçlarla ve gözlemlerle araştırmaların desenlenmesini; Montessori öğretmenleri ve ailelerin görüşlerinin alınmasını; yöntemin farklı erken çocukluk eğitimi programları ile karşılaştırılmasını sıralayabiliriz.

Kaynakça

- Anlar, B. ve Yalaz, K. (1990). *Denver II Gelişimsel Tarama Testi. Türk çocuklarına uyarlanması ve standardizasyonu*. Ankara Hacettepe Çocuk Nörolojisi Gelişimsel Tıp Araştırmaları Grubu Yayını. 5-9.
- Bower, B. (2006). Montessori learning aid. *Science News*, 170(14). 26-29.
- Bruck, L. (2001). Montessori comes to dementia care. Not for profit report. *Nursing Homes Terms Care Management*, August. 33-34.
- Business Center (2010). find.pcworld.com/64147
- Büyüköztürk, Ş. (2003). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*, (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Caedmon School Report. (2010). *Caedmon School Opens Nursery for Faculty and Staff. Independent School*, 69(3). Spring.
- Chesterfield Montessori School Report. (2007). *When the outdoors is your classroom. Independent School*, 66(2). Winter.
- Cosgrove, S.A., & Ballou, R.A. (2006). A complement to lifestyle assessment: Using montessori sensorial experiences to enhance and intensify early recollections. *The Journal of Individual Psychology*, 62(1), 47-58.
- Cossentino, J.M. (2006). Big work: Goodness, vocation, and engagement in the montessori method. *Curriculum Inquiry*, 36(1), 63-92.
- Crain, W. (2004). Montessori. *Encounter: Education for meaning and social justice*, 17(2), 2-4.
- Çağlar, D. (1979). *Geri zekâli çocuklar ve eğitimi*, (2. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları. No: 82. 106-108.
- Çakıroğlu Wilbrandt, E. (2008). *Okulöncesi dönem Montessori yöntemi ile kaynaştırma uygulamaları. Öğretmen el kitabı*. Ankara: Poyraz Ofset.
- Çakıroğlu Wilbrandt, E., Aydoğan, Y. ve Kılınç, F.E. (2008). *Montessori yöntemiyle kaynaştırma eğitimi*. Ankara: Poyraz Ofset.
- Fernandez, E.F. (2007). Orientación profesional del docente a partir de la investigación acción. Caso: construcción de un proyecto de formación en valores. *Revista Educación*, 31(2), 111-125.
- Glenn, C.M. (2003). *The longitudinal assessment study (LAS): Eighteen year follow-up final report*. ED478792.
- Hope Gazza, I. (2009). Reinventing the wheel: Seeking excellence in education. *The Delta Kappa Gamma Bulletin*. Fall. 34-36.
- <http://www.montessori.com>
- <http://www.montessori.edu>
- <http://montessoriegitimi.blogspot.com/>
- Jacobson, L. (2007). Taming Montessori. *Education Week*, 26(7), 22-45.
- Karasar, N. (1991). *Bilimsel araştırma yöntemi*, (4. Basım). Ankara: Sanem Matbaacılık.
- Koçyiğit, S. ve Kayılı, G. (2009). Montessori eğitimi alan ve almayan anaokulu öğrencilerinin sosyal becerilerinin karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 510-516. (www.sosyalbil.selcuk.edu.tr:8080/589)
- Korkmaz, E. (2006). *Montessori metodu eğitimde bir alternatif*. Ankara: Algi Yayın.
- Köksal Akyol, A. ve Oğuz, V. (2005). Milli Eğitim Bakanlığı 2002 23-72 aylık çocuklar için okulöncesi eğitim programı ile Montessori yaklaşımı arasındaki benzerlikler. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi. 28-30 Eylül 2005. Denizli. Bildiri Kitabı. 913-919.
- Lillard, A. (2008). *Montessori life: A publication of the American Montessori society*, 20(4), 20-25. E J819577.
- Lin, L.C., Yang, M.H., Kao, C.C., Wu, S.C., Tang, S.H., & Lin, J.G. (2009). Using acupuncture and Montessori based activities to decrease agitation for residents with dementia: A cross over trial. *Jags*, 57(6), 1022-1029.
- Malm, B. (2004). Constructing professional identities: Montessori teachers' voices and visions. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 48(4), 397-412.

- Marshall, M. (2005). <http://www.educationpublishing.com/>
- Martin, R.A. (2004). Philosophically based alternative in education. *Encounter: Education for meaning and social justice*, 17(1), 17-27.
- McCarthy, C. (2007). *National Catholic Reporter*. March, 9. 26.
- Montessori, M. (1992). Çocuk eğitimi Montessori metodu (Güler Yüce, çev.). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Noise & Vibration Bulletin (2009). *News & Comment*. 161-162.
- Ohtoshi, T., Muraki, T., & Takada, S. (2008). Investigation of age-related developmental differences of button ability. *Pediatrics International*, 50, 687-689. (doi: 10.1111/j.1442-200X.2008b02634.X)
- Oliver, K. (2006). Head of the class. *The Crisis*. September-October. 7.
- Öner, N. (1997). *Türkiye’de kullanılan psikolojik testler*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Pollard, M. (1996). *Maria Montessori. Dünyadaki eğitim sisteminde devrim yapan İtalyan doktor*. Ankara: İlkaynak Kültür ve Sanat Ürünleri.
- Rule, A.C., & Welch, G. (2008). Using object boxes to teach the form, function, and vocabulary of the parts of the human eye. *Science Activities*, 145(2), 13-22.
- Shiple, G.L., & Oborn, C.S. (1996). *A review of four preschool programs: A preschool model that works* (Report No. PS024757) Chicago, IL: Mid-Western Educational Research Association (ERIC Document Reproduction No. ED 401 034).
- Soundy, C.S. (2003). Portrait of exemplary Montessori practice for all literacy teacher. *Early Childhood Education Journal*, 31(2), 127-131.
- Soundy, C.S. (2009). Young children’s imaginative play: Is it valued in Montessori classrooms?. *Early Childhood Education Journal*, 36, 381-383.
- Sykes, H. (2006). Past foundational thoughts about learning in different registers: Decolonial, cross-cultural, and Montessori on. *Curriculum Inquiry*, 36(1), 5-13.
- Temel, Z.F. (2005). Okulöncesi eğitimde yeni yaklaşımlar. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 6(62).
- Tzuo, P.W. (2007). The tension between teacher control and children’s freedom in a child-centered classroom: Resolving the practical dilemma through a closer look at the related theories. *Early Childhood Education Journal*, 35(1), 33-39.
- Walsh, B.A., & Petty, K. (2007). Frequency of six early childhood education approaches: A 10 year content analysis of early childhood education journal. *Early Childhood Education Journal*, 34(5), 301-305.
- Wheeler, I (2010). <http://www.nais.org>
- Wills, E. (2006). Best of class. *Teacher Magazine*, 18(3).
- Zinn, L. (2005). Activities for dementia care unlocking what remains. *Nursing Homes / Long Term Care Management*. February. 25-31.